

Baby-friendly: Na webové stránky nemocníc sa nedá spoľahnúť

Správa z monitoringu webových stránok nemocníc, ktoré na Slovensku prevádzkujú gynekologicko-pôrodné a novorodenecké oddelenia

Čo je Iniciatíva nemocníc priateľských k deťom (BFHI)

Iniciatíva nemocníc priateľských k deťom (Baby-friendly Hospital Initiative - BFHI)¹ sa týka dojčenia a je súčasťou *Globálnej stratégie pre výživu dojčiat a detí*². Predstavuje súhrn vedecky overených postupov a opatrení, ktorých cieľom je vytvoriť podmienky pre začiatok dojčenia v nemocniciach hneď v prvých dňoch po pôrode a následne vždy, keď sú dojčené dieťa alebo dojčiaca matka v nemocnici. Odborným garantom iniciatívy je Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) a zastrešuje ju UNICEF. Kritériá BFHI sú definované ako minimálne požiadavky, ktoré by nemocnice mali zaradiť do systému starostlivosti v oblasti dojčenia a kŕmenia dojčiat a detí.

Stručná história BFHI na Slovensku

V roku 1990 bola členskými štátmi WHO vypracovaná *Deklarácia INNOCENTI na ochranu, propagáciu a podporu dojčenia*³. Ciele deklarácie vedú k naplneniu práv detí na najvyšší dosiahnuteľný štandard zdravia, podľa článku 24 *Dohovoru o právach dieťaťa*⁴. Slovenská republika sa k deklarácii pridala v roku 1993. Napriek týmto záväzkom Slovenská republika za viac ako 25 rokov nedokázala implementovať tento program a v roku 2021 ani jedna z nemocníc na Slovensku nespĺňa kritériá BFHI.

Ešte v roku 2015 malo na Slovensku formálne 31 nemocníc plaketu Nemocnica priateľská k deťom (plaketa BFH)⁵. Občianske združenia Ženské kruhy a MAMILA dostávali množstvo správ a svedectiev od žien, ktoré poukazovali na to, že jednotlivé kritériá BFHI sú v nemocniciach systematicky porušované, a to bez ohľadu na to, či nemocnica disponovala plaketou. Aj na základe týchto indícií sa občianske združenia rozhodli v roku 2015 zmapovať situáciu vo všetkých nemocniciach na Slovensku prostredníctvom prieskumu podpory dojčenia⁶. Otázky prieskumu boli zostavené na základe otázok kladených v manuáli BFHI nemocniciam ešte pred prihlásením sa do programu BFHI.

Z výsledkov prieskumu vyplynulo, že ani jedna z nemocníc nespĺňala ani len predpoklady na to, aby sa mohla do programu BFHI prihlásiť, a nedodržiavala vedecky overené postupy na podporu

¹ Svetová zdravotnícka organizácia, Detský fond OSN, Wellstart International: The Baby-friendly Hospital Initiative: monitoring and reassessment: tools to sustain progress (1991), Ženeva: World Health Organization.

² Svetová zdravotnícka organizácia, Detský fond OSN: Global strategy for infant and young child feeding (2003), Ženeva: World Health Organization, ISBN 92 4 156221 8. Dostupné na: https://www.who.int/nutrition/publications/gi_infant_feeding_text_eng.pdf (posledná návšteva dňa 9. 7. 2021).

³ Innocenti Declaration on the protection, promotion and support of breastfeeding (1990), New York: Detský fond OSN. Dostupné na: <https://healthydocuments.org/children/healthydocuments-doc33.pdf> (posledná návšteva dňa 9. 7. 2021).

⁴ Dohovor o právach dieťaťa (1989), čl. 24. Dostupné na: https://www.unicef.sk/files/dohovor_o_pravach_dietata.pdf (posledná návšteva dňa 9.7.2021).

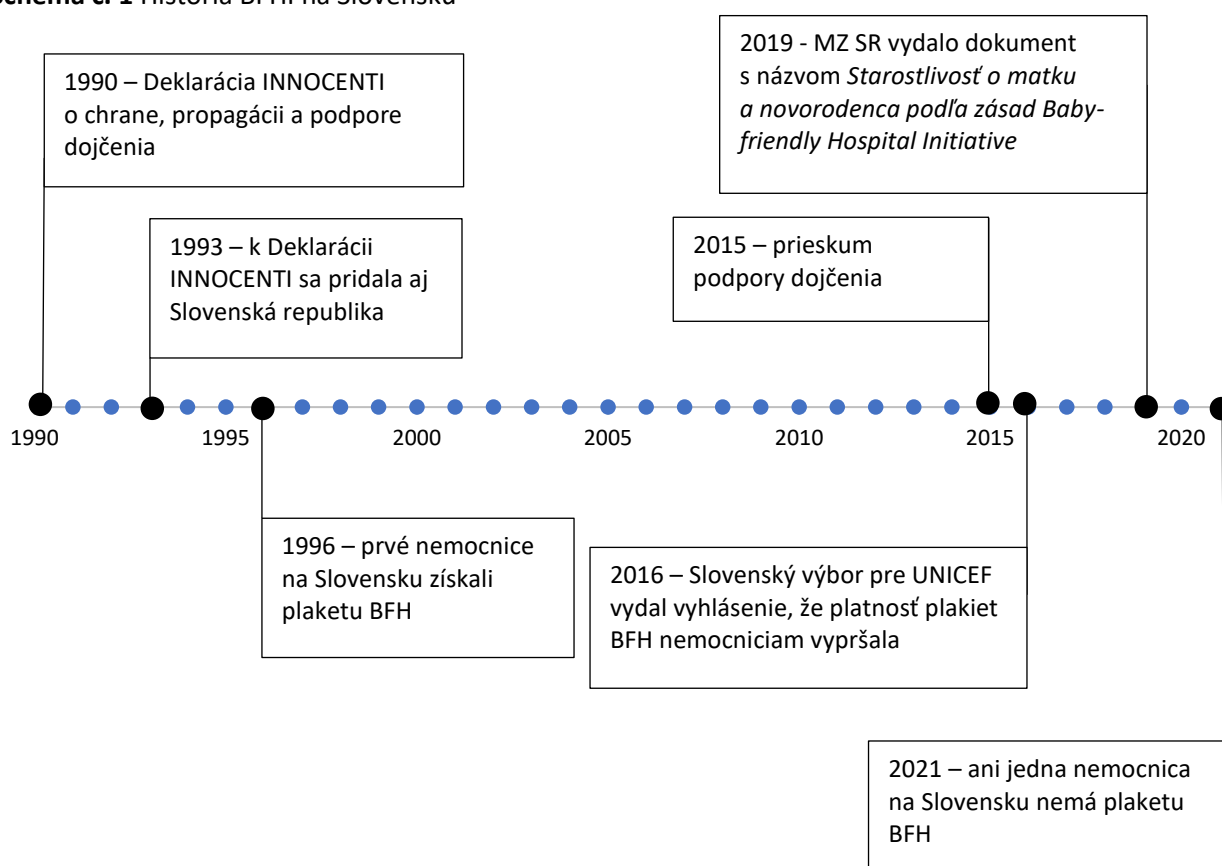
⁵ Podobne ako pri programe BFH sa používajú rozličné termíny (baby-friendly, nemocnice baby-friendly, nemocnice priateľské k deťom), tak je to aj pri termíne „plaketa“ ktorý označuje to, že nemocnica úspešne absolvovala externý audit, ktorý sa týka dodržiavania kritérií BFHI. Ako ekvivalent slova „plaketa“ používajú nemocnice na svojich webových stránkach označenia ako „titul“, „certifikát“, „štátút“ a podobne.

⁶ Dostupné na: <https://www.mamila.sk/sk/pre-matky/nemocnice/> (posledná návšteva dňa 9. 7. 2021).

dojčenia. Prieskum tiež ukázal, že medzi nemocnicami s plaketou BFH a nemocnicami, ktoré plaketu nemajú, nie je v porušovaní postupov pre podporu dojčenia prakticky žiaden rozdiel⁷. O výsledkoch prieskumu občianske združenia informovali Ministerstvo zdravotníctva SR, Slovenskú pediatrickú spoločnosť a Slovenský výbor pre UNICEF (v tom čase zodpovedný za program BFHI). Slovenský výbor pre UNICEF v roku 2016 vydal vyhlásenie, že všetky nemocnice s výnimkou jednej (nemocnica v Čadci) nemajú plakety BFH v platnosti, pretože v nich neprebehol proces recertifikácie. Nemocnici v Čadci, ktorej bola plaketa udelená v roku 2016 ako poslednej na Slovensku, medzičasom tiež vypršala platnosť plakety.

V roku 2019 Ministerstvo zdravotníctva SR v spolupráci s odbornými spoločnosťami preložilo do slovenského jazyka časť dokumentu o BFHI od WHO a vydalo ho s názvom: *Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI)*⁸. V roku 2021 ani jedna nemocnica na Slovensku nemá platnú plaketu BFH.

Schéma č. 1 História BFHI na Slovensku

⁷ Dostupné na: <https://zenskekruhy.sk/prieskum-podpory-dojcenia-v-slovenskych-porodniciach-2015/> (posledná návšteva dňa 9. 7. 2021).

⁸ Ministerstvo zdravotníctva SR: Starostlivosť o matku a dieťa podľa zásad BFHI - podpora vzťahovej väzby a laktácie (2019). Dokument prešiel dvoma revíziami, druhá revízia platná od 1. 1. 2020. Všetky verzie sú dostupné na: <https://www.standardnepostupy.sk/standardy-bfhi/> (posledná návšteva dňa 9. 7. 2021).

Metodológia monitoringu

Ženské kruhy a MAMILA, o. z., realizovali 31.5. - 18.6.2021 monitoring webových stránok 50 nemocníc, ktoré na Slovensku prevádzkujú gynekologicko-pôrodné a novorodenecké oddelenia. Monitorovali informácie, ktoré boli uverejnené o dojčení, a to celkovo z hľadiska významu dojčenia pre zdravie dieťaťa a ženy, a tiež pri poskytovaní služieb na podporu dojčenia počas pobytu matky a dieťaťa v pôrodnici. Ďalej monitorovali informácie, ktoré nemocnice uvádzali o BFHI a plakete BFH. V tejto správe sa zameriavame na zistenia v súvislosti s BFHI a plakou BFH.

Zistenia z monitoringu

Na základe monitoringu webových stránok nemocníc sme zistili, že 23 nemocníc na svojich webových stránkach uvádza nepravdivú informáciu, že majú plaketu BFH, prípadne zavádzajú, že postupujú v súlade so štandardmi BFHI (Tabuľka č. 1). Väčšina týchto nemocníc je v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu, z toho 9 v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR, 2 nemocnice, ktorých bolo Ministerstvo zdravotníctva SR spoluzakladateľom, 1 je v pôsobnosti Ministerstva obrany SR a v 3 prípadoch sú zriaďovateľmi samosprávne kraje. Zvyšných 8 nemocníc spravujú súkromné subjekty (Tabuľka č. 2).

Povinnosť zverejňovať na svojom webovom sídle informácie o možnostiach ošetrovania, dostupnosti, kvalite a bezpečnosti zdravotnej starostlivosti a o cenách zdravotných výkonov ukladá nemocniciam zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve⁹. V prípade, že štát deleguje poskytovanie zdravotnej starostlivosti na súkromné subjekty, nezbavuje sa tým povinnosti a právomoci dohliadať na to, aby nemocnice na svojich webových stránkach uvádzali informácie, ktoré sa týkajú kvality poskytovanej starostlivosti.

Dozor nad dodržiavaním ustanovení predmetného zákona vykonáva v závislosti od typu zdravotníckeho zariadenia orgán štátnej správy, ktorý vydal povolenie na prevádzkovanie daného zdravotníckeho zariadenia¹⁰. V prípade, že nemocnica je zaradená v koncovej sieti poskytovateľov, vykonáva kontrolu Ministerstvo zdravotníctva SR¹¹ (10 nemocníc z nášho monitoringu), a v prípade všeobecných nemocníc a polikliník má túto právomoc príslušný samosprávny kraj, ktorý vydal povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia¹².

⁹ Pozri zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve § 79. ods. 1, písmeno zj.

¹⁰ Tamtiež, § 81. ods. 1, písmeno a, písmeno f.

¹¹ Tamtiež, § 11 ods. 1, písmeno a.

¹² Tamtiež, § 11 ods. 2, písmeno d, písmeno g.

Tabuľka č. 1 Nemocnice, ktoré uvádzajú nepravdivé alebo zavádzajúce informácie o BFHI alebo plakete BFH podľa krajov

Kraj	Nemocnice, ktoré uvádzajú nepravdivé, alebo zavádzajúce informácie o BFHI alebo plakete BFH	
BA	UNB Nemocnica akademika Ladislava Dérera (Kramáre)	
BA	UNB Nemocnica Ružinov	
BA	UNB Nemocnica sv. Cyrila a Metoda (Antolská)	
BB	Nemocnica Zvolen	
BB	Všeobecná nemocnica Žiar nad Hronom	
BB	Všeobecná nemocnica Rimavská Sobota	
BB	NsP Brezno	
BB	FNsP F. D. Roosevelta Banská Bystrica	
KE	Nemocnica Košice-Šaca a.s., 1. súkromná nemocnica	
NT	FNsP Nové Zámky	
PO	Vranovská nemocnica, n.o.	
PO	Nemocnica Poprad, a.s.	
PO	Nemocnica A. Leňa Humenné	
PO	NsP Sv. Jakuba Bardejov	
PO	Nemocnica Dr. Vojtecha Alexandra v Kežmarku	
PO	FNsP J. A. Reimana Prešov - I. GPO - stará budova	
TN	NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach	
TT	NsP Dunajská Streda	
ZA	UN Martin	
ZA	UVN SNP Ružomberok – FN	
ZA	Dolnooravská NsP MUDr. L. N. Jégého Dolný Kubín	
ZA	FNsP Žilina	
ZA	Liptovská NsP MUDr. Ivana Stodolu Liptovský Mikuláš	

nemocnice, ktoré uvádzajú, že sú držiteľmi plakety BFH, príp. informujú, že získali plaketu v minulosti bez informácie, že jej platnosť vypršala; a nemocnice, ktoré o sebe tvrdia, že sú „baby-friendly hospital“

 20

nemocnice, ktoré síce informujú, že nie sú držiteľom BFH plakety, no zároveň o sebe tvrdia, že postupujú v súlade s princípmi BFHI

 3

Tabuľka č. 2 Nemocnice, ktoré uvádzajú nepravdivé alebo zavádzajúce informácie o BFHI alebo plakete BFH podľa zriaďovateľov a zakladateľov

Zriaďovatelia a zakladatelia	Nemocnice, ktoré uvádzajú nepravdivé, alebo zavádzajúce informácie o BFHI alebo plakete BFH	
MZ SR	UNB Nemocnica akademika Ladislava Dérera (Kramáre)	
MZ SR	UNB Nemocnica Ružinov	
MZ SR	UNB Nemocnica sv. Cyrila a Metoda (Antolská)	
MZ SR + ďalší	NsP Brezno	
MZ SR	FNsP F. D. Roosevelta Banská Bystrica	
MZ SR	FNsP Nové Zámky	
MZ SR	Nemocnica Poprad, a.s.	
MZ SR + ďalší	NsP Sv. Jakuba Bardejov	
MZ SR	FNsP J. A. Reimana Prešov - I. GPO - stará budova	
MZ SR	UN Martin	
MZ SR	FNsP Žilina	
MO SR	UVN SNP Ružomberok – FN	
TNSK	NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach	
ZASK	Dolnooravská NsP MUDr. L. N. Jégého Dolný Kubín	
ZASK	Liptovská NsP MUDr. Ivana Stodolu Liptovský Mikuláš	
AGEL SK a.s.	Nemocnica Zvolen	
AGEL SK a.s.	Nemocnica Košice-Šaca a.s., 1. súkromná nemocnica	
AGEL SK a. s.	Nemocnica Dr. Vojtecha Alexandra v Kežmarku	
Svet zdravia, a.s.	Všeobecná nemocnica Žiar nad Hronom	
Svet zdravia, a.s.	Všeobecná nemocnica Rimavská Sobota	
Svet zdravia, a.s.	Vranovská nemocnica, n.o.	
Svet zdravia, a.s.	Nemocnica A. Leňa Humenné	
Svet zdravia, a.s.	NsP Dunajská Streda	

nemocnice, ktoré uvádzajú, že sú držiteľmi plakety BFH, príp. informujú, že získali plaketu v minulosti bez informácie, že jej platnosť vypršala; a nemocnice, ktoré o sebe tvrdia, že sú „baby-friendly hospital“

 20

nemocnice, ktoré síce informujú, že nie sú držiteľom BFH plakety, no zároveň o sebe tvrdia, že postupujú v súlade s princípmi BFHI

 3

V monitoringu sme zaznamenali aj 5 nemocníc, ktoré informovali o BFHI spôsobom, ktorý sme vyhodnotili, že nie je zavádzajúci. Niektoré z týchto nemocníc vyjadrili záujem o zapojenie sa do programu v budúcnosti alebo informovali verejnosť o tom, že platnosť plakety BFH bola časovo ohraničená. Ide o nemocnice v Čadci, Partizánskom, Piešťanoch, Komárne a Michalovciach.

Zvyšných 22 nemocníc neuvádzalo na svojich webových stránkach žiadnu informáciu ohľadne BFHI alebo o plakete BFH.

Dvadsaťtri nemocníc, ktoré uvádzajú na svojich webových stránkach zavádzajúce informácie ohľadne BFHI alebo o plakete BFH, sme rozdelili do dvoch skupín (v tabuľkách č. 1 a 2 vyznačené žltou a modrou farbou).

Ukážky nepravdivých a zavádzajúcich informácií na webových stránkach nemocníc

Prvú, najpočetnejšiu skupinu tvorí dvadsať nemocníc, ktoré buď uvádzajú, že sú držiteľmi plakety BFH, prípadne informujú, kedy plaketu získali v minulosti, no neuvádzajú informáciu, že jej platnosť vypršala. Súčasne sú tu zaradené nemocnice, ktoré tvrdia, že sú „nemocnica priateľská k deťom“, prípadne „baby-friendly hospital“ (v tabuľkách č. 1 a č. 2 vyznačené žltou farbou).

Pozn.: Nasledujúce obrázky č. 1 - 8 ilustrujú popisované skutočnosti a sú „výstrižkami“ webových stránok konkrétnych nemocníc. Tieto ilustrácie sú vybrané z predmetného monitoringu občianskych združení Ženské kruhy a MAMILA z hľadiska rôznych typov problémových informácií o BFHI a podľa zriaďovateľov či zakladateľov a ich cieľom nemá byť zviditeľnenie či osobitná kritika konkrétnych nemocníc, prípadne identifikácia zodpovedných osôb. Mená či fotografie zdravotníckeho personálu boli vo výstrižkoch zneviditeľnené.

Nemocnica v zriaďovateľskej pôsobnosti MZ SR uvádza, že je „Baby Friendly Hospital“ (obrázok č. 1).

Obrázok č. 1

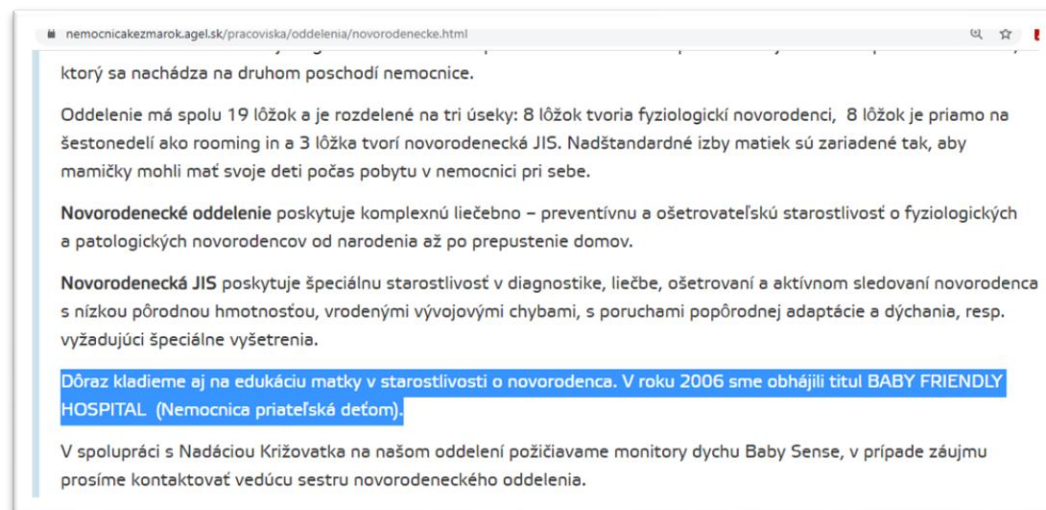
Nemocnica, ktorej zakladateľom je MZ SR, na svojich webových stránkach uvádza, že je „ocenená certifikátom Baby Friendly Hospital – Nemocnica priateľská k deťom“ (obrázok č. 2).

Obrázok č. 2

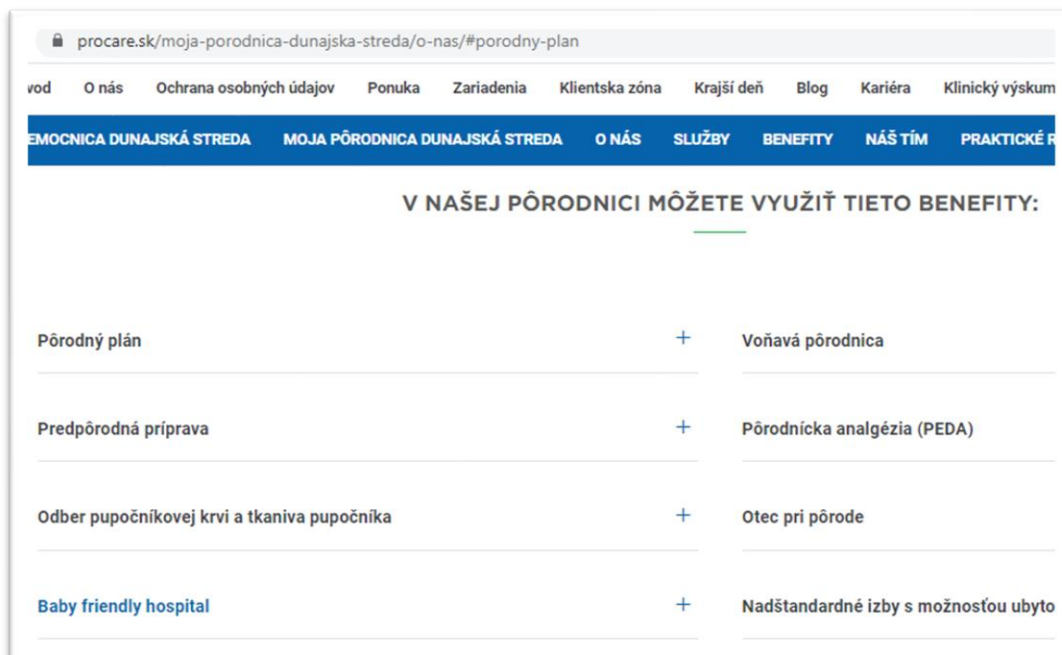
Nemocnica, ktorej zakladateľom je súkromný subjekt, na svojej webovej stránke uvádza, že v roku 2006 obhájila „titul BABY FRIENDLY HOSPITAL (Nemocnica priateľská k deťom)“, avšak ďalej nikde neuvádza, že tento „titul“ už nie je v platnosti (obrázok č. 3).

Obrázok č. 3

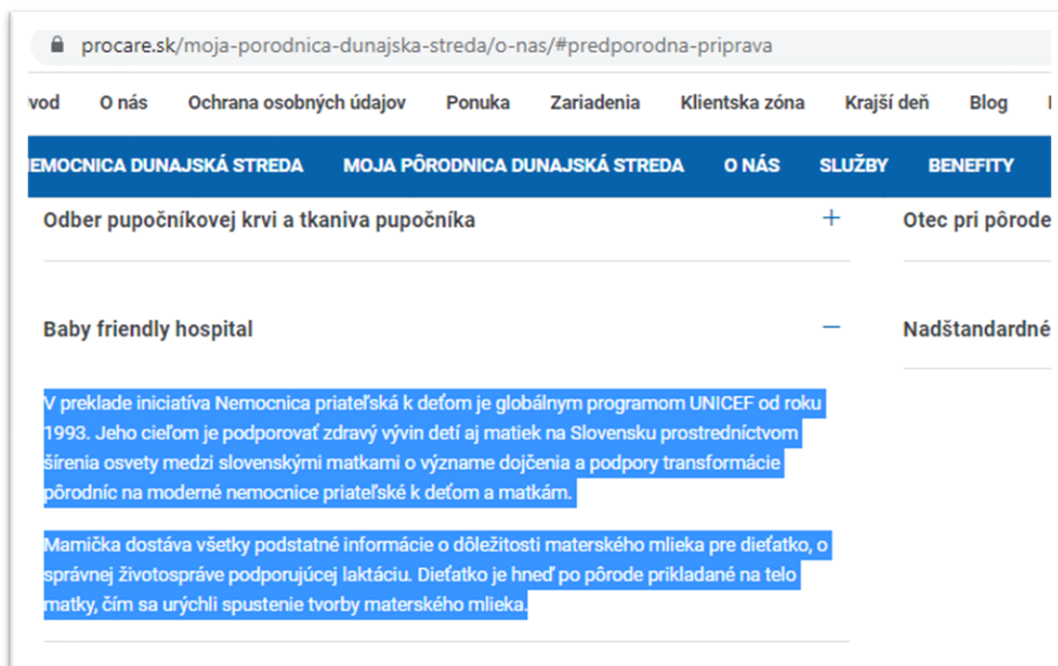

Nemocnica, ktorej zakladateľom je súkromný subjekt na svojej webovej stránke uvádza v sekcii „benefity“, ktoré môžu ženy v pôrodnici využiť, aj „Baby friendly hospital“ (obrázok č. 4 a obrázok č. 5).

Obrázok č. 4

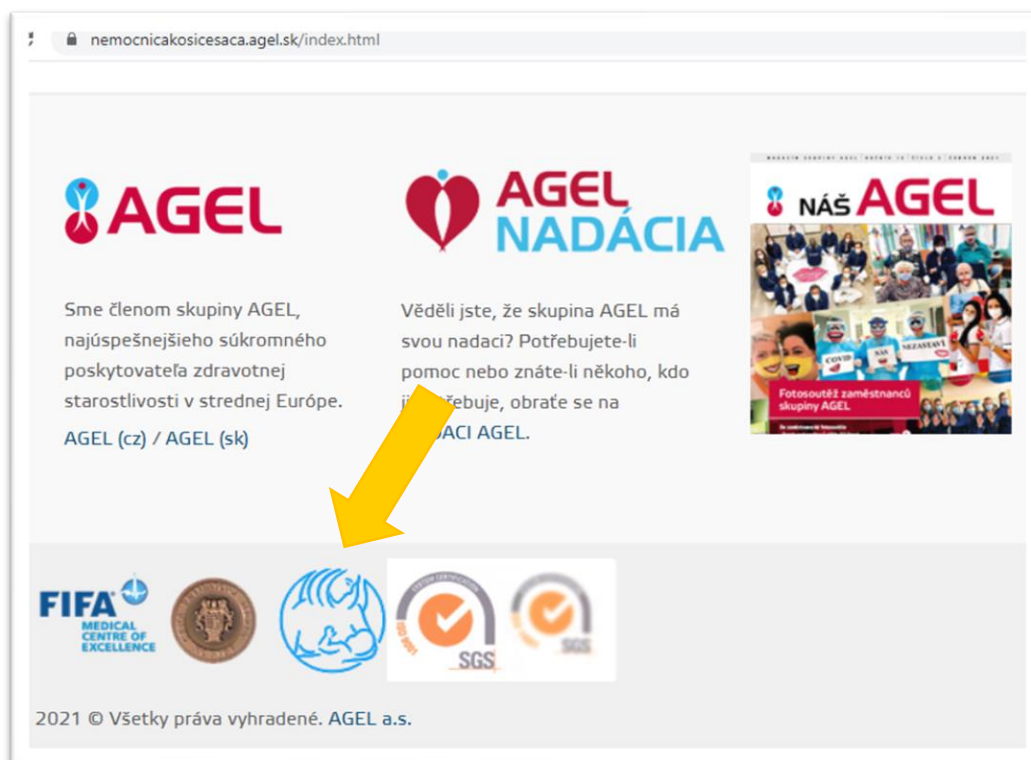

Obrázok č. 5

Nemocnica, ktorej zakladateľom je súkromný subjekt na svojej webovej stránke používa logo BFHI (obrázok č. 6). Tá istá nemocnica na svojej webovej stránke tvrdí, že postupuje v súlade s princípmi „Baby Friendly Hospital“ (obrázok č. 7).

Obrázok č. 6

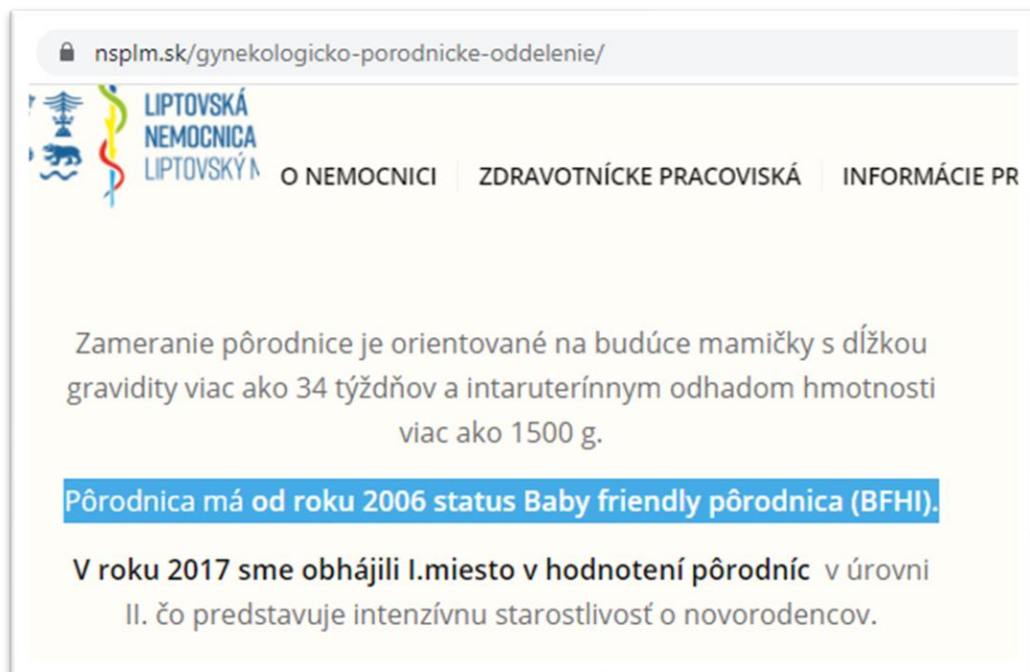

Obrázok č. 7

Nemocnica, ktorej zriaďovateľom je Žilinský samosprávny kraj na svojej webovej stránke uvádza, že od roku 2006 má status „Baby friendly pôrodnica (BFHI)“ (obrázok. č. 8.).

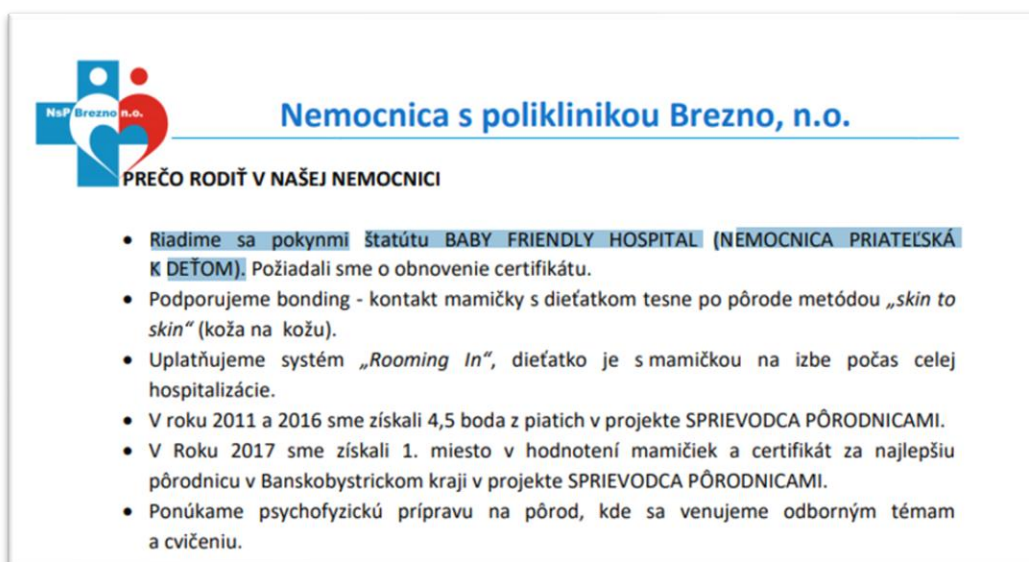
Obrázok č. 8

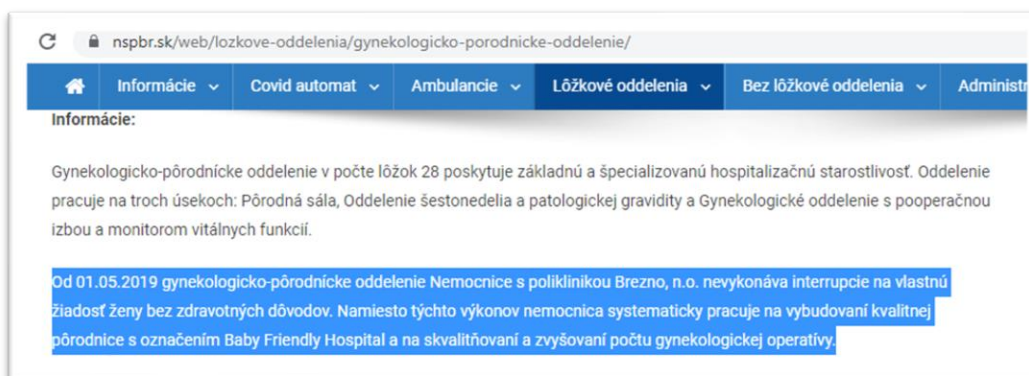
Druhú skupinu tvoria tri nemocnice, ktoré síce informujú, že nie sú držiteľom plakety, no zároveň tvrdia, že postupujú v súlade s princípmi BFHI (v tabuľkách č. 1 a č. 2 vyznačené modrou farbou). Takéto informovanie o BFHI považujeme tiež za zavádzajúce, pretože jedným z kritérií BFHI je aj pravidelná kontrola formou externých auditov, pričom až na základe tejto kontroly sa rozhodne, či nemocnica spĺňa alebo nespĺňa všetky kritériá BFHI.

Nemocnica, ktorej jedným zo zakladateľov je MZ SR, v sekcii *Prečo rodiť v našej nemocnici* uvádza, že sa riadi „pokynmi štatútu BABY FRIENDLY HOSPITAL“, a to bez toho, aby prešla externým auditom a získala tak potvrdenie o dodržiavaní zásad BFHI v podobe plakety (obrázok č. 9). Na inom mieste na svojej webovej stránke nemocnica tvrdí, že podporu dojčenia chce vo svojich priestoroch poskytovať ako náhradu za vykonávanie interrupcií na vlastnú žiadosť ženy (obrázok č. 10). Týmto postojom nemocnica dáva najavo, že podporu dojčenia a kvalitnú pôrodnú starostlivosť vníma ako voliteľný nadštandard. Zároveň poskytovaním podpory dojčenia ospravedlňuje neposkytovanie základnej zdravotnej starostlivosti o reprodukčné zdravie žien v inej oblasti.

Obrázok č. 9

Obrázok č. 10

Štátna nemocnica, ktorej zriaďovateľom je MZ SR tvrdí, že hoci nemocnici platnosť plakety BFH vypršala, „aj naďalej spĺňa všetky kritériá Baby friendly hospital“ (obrázok č. 11).

Obrázok č. 11

Štátna nemocnica, ktorej zriaďovateľom je MZ SR na svojej webovej stránke informuje o tom, že napriek tomu, že nemá plaketu BFH, „dlhodobo dbá na dodržiavanie zásad celosvetovej iniciatívy Baby Friendly Hospital“. Deklaruje tak napriek tomu, že z ďalšieho popisu v texte vyplýva, že doposiaľ v nemocnici neuplatňovali jednotné postupy v podpore dojčenia, čo je v priamom rozpore s jednou zo zásad BFHI (obrázok č. 12).

Obrázok č. 12

Záverečné zhrnutie

Slovenská republika sa zaviazala zaradiť BFHI do štandardných ošetrovateľských postupov o matky a deti už v roku 1993. Napriek tomu v roku 2021 ani jedna z 50 nemocníc na Slovensku nemá plaketu BFH a nespĺňa kritériá BFHI. Takmer polovica nemocníc na svojich webových stránkach uvádza nepravdivé informácie, že nemocnica má plaketu alebo splnila kritériá BFHI, čím zavádza verejnosť. Väčšina týchto nemocníc sú štátne nemocnice a sú v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR alebo samosprávnych krajov. MZ SR je zároveň gestorom programu BFHI a hlavným dozorným orgánom pre desiatku z týchto nemocníc.

Plaketa má pre verejnosť predstavovať záruku, že nemocnica, ktorá ju vlastní, postupuje pri podpore dojčenia v súlade s odbornými usmerneniami WHO. Pre tehotné ženy, ktoré si vyberajú miesto pôrodu, slúži ako jedno z kritérií, na základe ktorých sa rozhodujú pre konkrétnu nemocnicu. Z nášho monitoringu vyplynulo, že tejto skutočnosti sú si vedomé aj samotné nemocnice, keď používajú BFHI ako marketingový nástroj. Mnohé o BFHI informujú spôsobom, ktorým sa snažia vzbudiť dojem nadštandardnej služby alebo benefitu. Tiež zaradenie informácie o BFHI na viacerých webových stránkach nemocníc medzi ocenenia a benefity potvrdzuje predpoklad, že tieto nemocnice sa snažia osloviť budúce rodičky prostredníctvom zavádzajúcich a klamlivých informácií.

Naša správa má slúžiť ako verejná výzva nemocniciam, aby odstránili nepravdivé alebo zavádzajúce informácie o BFHI, ktoré uvádzajú na svojich webových stránkach, prípadne na iných miestach, kde sa takéto informácie nachádzajú, no ktoré neboli predmetom nášho monitorovania. Občianske združenia Ženské kruhy a MAMILA zároveň vyzývajú orgány dozoru štátnej správy (MZ SR a samosprávne kraje), aby využili svoje právomoci pri vykonávaní dozoru nad zdravotníckymi zariadeniami. Kontrola informácií, ktoré zverejňujú zdravotnícke zariadenia na svojich webových stránkach musí spočívať nielen v tom, či sa daná informácia na webovej stránke nachádza, ale aj v kontrole jej pravdivosti.

Správu vydali občianske združenia Ženské kruhy a MAMILA, 9. júl 2021

Autorky: Miroslava Rašmanová, Zuzana Krišková, Andrea Poloková, Lýdia Marošiová

Ženské kruhy vznikli ako občianska iniciatíva v roku 2011 s cieľom zmeniť súčasný stav starostlivosti poskytovanej ženám v tehotenstve, pri pôrode a v šestonedelí. Organizácia sa snaží predovšetkým šíriť informácie o rešpektujúcej zdravotnej starostlivosti a o právach žien pri pôrode. S týmto cieľom vykonáva komunitné, vzdelávacie, advokačné, ako aj výskumné aktivity.

MAMILA od roku 2002 pomáha s dojčením a mení spôsob, akým ženy a ich bábätká začnú život. Pôsobí v 7 krajinách Európy. Vďaka profesionálnej pomoci s dojčením prispieva k dlhodobému fyzickému a psychickému zdraviu žien, detí a celej spoločnosti. Prináša vedecké poznatky o dojčení. Vďaka činnosti o. z. MAMILA majú ženy v rozličných regiónoch Slovenska možnosť získať pomoc s dojčením.